

Ali Yaman

Not: Muharrem Orucu nedeniyle Editörümüz Ali Yaman tarafından hazırlanmış ve 1994 yılında üç bölüm halinde Cem Dergisi'nde yayınlanmış çalışmasını sunuyoruz. Burada Dipnotlar verilmeyecektir.

Pir Sultan Abdal şöyle sesleniyor:

Gündüz hayalimde gece düşümde
Gel dinim imanım İmam Hüseyin
Yılın oniki ay sabah seherinde
Her dertlere derman İmam Hüseyin

Dividim var kalem tutmam elimde
Hakkın kelamın okurum dilimde
Muhammedin sancağının dibinde
Salınır da mazlum İmam Hüseyin

Pir Sultan ne güzel bulmuş yerini
Ben pirime kurban verdim serimi
Muaviye oğlu Mülcem soyunu
Sürülsün dergahtan der İmam Hüseyin

GİRİŞ

Konunun zaman, mekan ve kısa dönemli etkileri gözönüne alındığında Araplar'a özgü bir sorun

Kerbela Bir Destandır. (Muaviye, Yezid ve Kerbela)

Prof. Dr. Ali Yaman tarafından yazıldı.

---

olarak görünmekle birlikte, Şii-Sünni ayrılığı ve bunun uzun dönemli etkileri nedeniyle İslamı benimsemiş bütün toplulukları ilgilendiren bir sorun olduğu söylenebilir. İslam tarihinin en ilginç bu dönemi şüphesiz, Dört Halife sonrasında Emevilerin iktidarı elde ediş ara dönemidir. Bu ara dönemin genelde yüzeysel olarak bilindiği ve değerlendirildiği kanısındayız. Bu çalışmada öncelikle bu dönemin baş aktörlerinden Muaviye ve oğlu Yezid dönemleri ele alınmak suretiyle, hafızalarda kötü iz bırakmış bu iki simanın icraatleri de sergilenecektir. Bu çalışma kaynakçada belirttiğimiz çalışmalardan yapılmış alıntılara dayanmaktadır. Verilen bilgiler halkın anlayacağı dilde verilmeye özen gösterilmiştir.

Zihnimi kurcalayan şu sorulardır ki bu konuları ele alma isteğimin kökenini oluştururlar: Muaviye ve oğlu Yezid neler yapmışlardır da böyle kötü ün salmışlar ve hatta lanetle anılır olmuşlardır? Niçin , İslamı benimsemiş diğer toplumlarda birçok kullanılan Arap kökenli ad varken Muaviye ve Yezid adları kullanılmamaktadır, hatta bu şahısları övenler ve yakınlarında dahi Muaviye ve Yezid adları yoktur? Umarız kendi zihnimizdeki sorulara yanıt

ararken, okuyucuya da yararlı bilgiler sunarız. Verdiğimiz bilgileri daha çok uzmanlarından alıntı yaparak gerçekleştireceğiz.

MUAVİYE KİMDİR?

Tam adı Muaviye bin Ebi Süfyan'dır. 602 yılında Mekke'de doğan Muaviye önceleri Hz. Muhammed'in karşısında yer alan Abdü'ş-Şems kabilesindendi. Hz. Muhammed'in Mekke'yi ele geçirmesinden sonra müslüman oldu.

İkinci Halife Ömer döneminde kardeşi Yezid bin Ebu Süfyan'ın ölmesi sonrası Şam Valisi olarak sadece Şam ordugah ve vilayetini idareyle memur edilen Muaviye'nin gücü, Ömer'in ölümü sonrasında iyice arttı. Çünkü Muaviye'nin akrabası olan Osman Üçüncü halife olmuştu. Osman'ın halifeliğiyle Muaviye Şam'ın yanısıra Suriye'nin diğer vilayetlerini de idaresi altına aldı. Böylece Muaviye , bütün Suriye ve çevresinin valisi olup, servet ve iktidarını günden güne arttırmaktaydı. Muaviye, Üçüncü halife Osman öldürüldüğünde hem siyasi, hem de ekonomik açıdan oldukça güçlü bir konuma gelmiş bulunuyordu. Bu gücü nedeni ile ki, müslümanların ittifak ile halifeliğe getirdiği Hz. Ali'nin meşru halifeliğini tanımamış, Osman'ın kanını talep iddiasını öne sürerek Hz. Ali ile savaşa girmiştir. Yine Muaviye, Osman'ın intikamcısı rolüne sarılmakla kalmıyor; halife Osman'ın katillerini teslim rıza gösterdiği taktirde Hz. Ali'ye biat

Kerbela Bir Destandır. (Muaviye, Yezid ve Kerbela)

Prof. Dr. Ali Yaman tarafından yazıldı.

---

etmeğe razı olduğunu ilan ediyordu ki, bu apaçık siyasi bir manevraydı. Muaviye bu manevradan Siffin Savaşı öncesindeki müzakerelerde oldukça yararlanmıştı. Şöyleki Osman'ın katledilmesiyle Hz. Ali'nin herhangi bir ilgisi yoktu ve Osman'ın katillerinin bulunamayacağı ortadaydı. Çünkü Osman'ın bulunduğu yeri sararak onu katleden kitle yüzlerle ifade ediliyordu. Esasen Osman'ın katledilmesinde bilinen birçok neden rol oynamıştır. Öyleki, Hz. Peygamberin eşlerinden Ayşe bile Halife Osman'ın aleyhinde bulunmaktaydı. Osman'ın akrabalarına olan Emevi Ailesi mensuplarına sağladığı mevkiiler ve parasal ayrıcalıklar da yoğun tepkilere yol açmıştı. Bu şekilde halife Osman muhtelif çevrelerde muhalifler yaratmış idi.

Emevi sülalesi İslam'ın doğuşu ile kaybettikleri nüfuz ve iktidarı yeniden ele geçirebilmek için akıl almaz yollara başvurmuşlardır. Özellikle Muaviye'nin ve Yezid'in davranışlarını, bazı Sünni yazarların ileri sürdükleri gibi, "içtihad" farkıyla açıklamaya kesinlikle imkan yoktur. Muaviye "kıyas" adıyla din kisvesine büründüğü siyasi ihtirasını ne pahasına olursa olsun tatmin için uğraşmış, bu amaçla başvurulmadık yol bırakılmamıştır. Şüphesiz Muaviye'nin bu cüretkâr hareketlerde bulunurken en büyük dayanağı 20 yıllık Suriye Valiliği sırasında sağladığı kazanımlardır. Muaviye'nin başlıca eseri, siyasetine körü körüne itaat eden birliklerden oluşan Suriye Ordusu oldu. Muaviye, ordunun rahatına ve donanımına çok dikkat ediyor, ücretlerini fazlasıyla ve o zamana kadar alışılmamış bir düzen ile ödemeye çalışıyordu. Muaviye kendi amaçlarının önünde engel olarak gördüğü, her kim olursa olsun, ortadan kaldırmakta tereddüt etmemekteydi. Muaviye'nin bu siyaseti icraatlerinde açıkça görülmektedir.

Muaviye, tüm bu sözü edilen önlemler dışında servetini de siyasal başarısı için seferber etmiş durumdaydı. Karşıtlarından kiminin öldürülmesi yolu benimsenirken, kiminin de para ile satın alınması yoluna gidilebiliyordu. Tahsis ettiği maaşların ve cömertce ihsanların altın zinciri ile en inatçı aleyhtarlarının dizginlerini elinde tutmayı başarmış idi. Emevi halifeleri, Muaviye de dahil, kendi siyasetlerine düşman olanların aynı zamanda islama da karşı olduklarına kanaat getirmişlerdi.

Çeşitli İslam Tarihi uzmanlarınca dile getirilen ve Muaviye'nin suçlanmasına yol açan davranışlarını şu şekilde sıralamak mümkündür:

1. Muaviye, Şam dışındaki bütün İslam eyaletlerinin meşru halifesi olan Hz. Ali'ye savaş açmış ve esasta iktidarı elde etme amacını Osman'ın kanını talep iddiasıyla hasıraltı etmeyi amaçlamış, dolayısıyla o zamana kadarki İslami teamüllere karşı çıkarak hilafeti gaspetmiştir.
2. Muaviye, siyasi amaçları uğruna, vali ve hakimlere ferman göndermek suretiyle Hz. Ali'ye, Ebu Turap lakabıyla birlikte küfür ettirir, lanet okutturur, sövdürürdü. Ebu Turap, toprağın babası anlamında olup, Hz. Muhammed tarafından Hz. Ali'ye verilmiş bir ad idi ve Hz. Ali de bu lakabı çok severdi. Muaviye ile başlayan bu adet diğer Emevi hükümdarları zamanında da sürdü.

Mescidi Nebevi'de, Peygamberin manevi huzurunda, onun minberinde en çok sevdiği zata karşı yakışık almıyan küfürleri savurmak adet bile oldu. Hatta Muaviye, Medine'de Hz. Peygamber'in mescidinde de ashabın itirazlarına, Hz. Peygamber'in eşlerinden Ümmü Seleme'nin bizzat mescide gelip Resulullah'ın "Ali'ye söven bana, bana söven Allah'a sövmüş olur." hadisiyle kendisine ihtarda bulunmasına rağmen bundan vazgeçmemiştir.

3. Muaviye, diyet uygulamasında sünnete aykırı davrandığı gibi, ganimet mallarının dağıtılmasında da Allah'ın Kitabı ve Resulü'nün sünnetinin açık hükümlerine aykırı davranmıştır. Emevi soyunun idarecileri, Ömer b. Abdülaziz istisna edilecek olursa, Kur'an ve Sünnet'i dünyevi hırs ve menfaatler uğruna feda edebilmiş ve tarihte "İslam" değil "Arap" devleti adıyla şöhret kazanmışlardır.

4. Muaviye, valilerini o zamanki yasalardan üstün sayıyordu. Valilerinden Ziyad b. Ebih ve Büsr İbni Ertat'ın yaptıkları katliamlar ve zulümler tarihçilerce oldukça yer verilen konulardandır. Muaviye ise bu zulümlere sessiz kalıyordu. Muaviye'nin Basra valiliğine getirdiği Ziyad b. Ebih, Irak'ta haksız yere binlerce insanı öldürttü. Muaviye'nin komutanlarından Büsr İbni Ertat, Mekte, Medine ve Yemen'de zalimce icraatlarıyla ortalığa dehşet saçtı.

5. Muaviye, amaçlarına engel olarak gördüğü kişilerden kurtulmak için hiçbir hareketten çekinmezdi ve kanlı emelleri uğruna pek çok değerli şahsın ölmesi onun idaresi dönemine rastlar. Mesela Ammar b. Yasir, Eşter b. Malik, Muhammed İbn-i Ebu Bekir ve Hucr b. Adî bunlardandır. Bu şahıslarının tümünün de ortak yanı, Hz. Ali'nin tarafında yer almış oluşlarıydı.

6. Muaviye, Hz. Hasan'la yaptığı anlaşmayı hiçe sayarak, ölmeden önce oğlu Yezid'e biat edilmesini istedi. Böyle bir durum, o zamana kadar Arapların ve Müslümanların anlayışına uymadığı gibi, Yezid de serbest hareketlerinden dolayı fasık sayılıyordu ve böyle bir kimsenin halifeliğe adaylığını kabul etmek mümkün değildi. Böylece, Muaviye, Yezid El-Humur diye adlandırılmış, kaynaklarda içki içen ilk halife olarak geçen oğlu Yezid'i, kendisine halef tayin etmiş oluyorduki bu durum hilafetin saltanata dönüştüğünün açık bir göstergesiydi.

Sonuç olarak Muaviye o zamana kadar ki İslami teamüllere aykırı birçok kötü hareketi meşrulaştırmış, kendinden sonrakilere kötü örnek olmuştur. G. Levi Della Vida'nın da dile getirdiği gibi, Muaviye'nin halifeliği, İslam'ın devlet teşkilatı tarihinde yepyeni bir dönem açıyordu. Artık halife, sünnetin vücut bulunduğu anlarda buna bizzat şahit olup da sünneti uygulayan veya devam ettiren kimse olmaktan çıkıyor, Arap aleminin belli başlı siması, askeri kuvveti, aile ilişkisi ve etkileri, kendi şahsi itibarı sayesinde, kabile reisleri arasında en başta geleni oluyordu. Artık halife, resmi ünvanı bakımından olmasa bile, fiilen bir "melik", daha doğrusu Yunanlıların "tiran" dediği türden bir hükümdardı.

Aslında Muaviye, iktidarı elde edebilmek için her yola başvurabileceğini açıkça ifade ediyordu. Şeyh Ekber Muaviye'nin bu durumunu yansıtan şu sözlerine yer veriyor: "Yükselmek ve büyük mevkilere erişmek için gayret ve çabanızı arttırınız ki muradınıza vasıl olasınız. Nitekim ben ehil olmadığım halde, himmet ve gayret göstererek muradıma vasıl oldum ve istediğimi elde ettim." Muaviye bu sözleriyle kendisinden önceki dört halifeden oldukça farklı bir anlayışa sahip olduğunu sergilemekteydi. İktidarının meşruluğunu zorla ve savaşla elde eden Muaviye daha

önce de dile getirdiğimiz gibi, fiilen bir melik, daha doğrusu Yunanlıların “tiran” dediği türden bir hükümdardı. İktidarı elde ediş ve iktidarda kalış sürecinde meydana gelen olaylar, Muaviye'nin ve sonraki Emevi hükümdarlarının islam halifeliğinin gerektirdiği niteliklere sahip olmadıklarını ortaya koymaktadır. Kısmen Halife Osman döneminde başlayan Emevi valilerin debdebeli yaşam biçimleri, Muaviye'nin iktidarı eldesiyle iyice belirginleşmişti. Saray adabı ve merasimlere aşırı derecede önem verilmeye başlandı. Muaviye, İslam öncesi dönemdeki Arapların teklifsiz ve serbest hal ve tavırlarını, hemen tamamıyla muhafaza etmişti. Yine T. W. Arnold'un dile getirdiği gibi, Emeviler devrinde, hükümdarların çoğu imamlik görevine devam etmekle birlikte, hilafet görevlerinin dinsel yönlerine de fazla ilgi gösterilmemiştir; Zira Ömer b. Abdülaziz müstesna olmak üzere, bu hükümdarlar dinsel düşünce ve sorunlara pek önem vermemiş görünmektedir. İşte sözü edilen tüm bu nedenlerden dolayı, Süheylî'nin de ifade ettiği gibi Muaviye halife değil emirdir.

Muaviye'nin kötülüklerini daha önce belirtmiş idik. Yezid'e geçmeden evvel ünlü Oryantalist H. Lammens'in kaleminden bunların bazılarını yineliyoruz: “Muaviye'nin dört suçu vardır ki, bunlardan birisi bile onu lekelemeye yeterdi: Milleti kıymetsiz insanların elinde bırakmış idi (Yezid'e biat ettirmek suretiyle); Kendisine sormadan, milletin mukadderatını, idare hakkını, hem de birçok peygamber sahabesinin ve faziletli insanların yaşadığı dönemde ve bunların zararına olarak gaspetmiş idi; İpeklilere bürünmüş ve çalgı çalmaktan hoşlanan islah kabul etmez bir sarhoşu kendisine halef tayin etmiş, Ziyad'ı kardeş edinmiş ve nihayet Hucr b. Adî'yi ölüme mahkum etmiş idi.” Lammens, tarafsız bir tarihçinin Muaviye'yi bu ithamlar karşısında temize çıkarmasının oldukça zor olduğunu da ekliyor. Ayrıca Emevi İdaresinin, Hz. Ali'den rivayet edilen pek çok şeyin gizli kalmasında büyük etkisi olduğu da muhtemeldir. Çünkü cami minberlerinden Hz. Ali'ye lanet ettirenlerin, Hz. Ali'nin ilminden bahsedip onun fetva ve sözlerini ve bilhassa hükümet teşkilatıyla ilgili görüşlerini nakletmek hususunda ilim adamlarına serbesti tanımları da makul değildir.

Muaviye'nin iktidara geliş ve iktidarda kalış biçimine ilişkin icraatlerine değindikten sonra Yezid konusuna geçebiliriz. Yezid hilafetin haksız varisi, Hz. Hüseyin'in öldürülmesinin ve mukaddes şehirlere saldırılmasının suçlusu olarak müslümanların hafızasında çok kötü bir isim bırakmıştır. N. Kemal'in Büyük İslam Tarihi adlı eserinde verdiği bilgilere göre: “Muaviye her yönden dört halife devrinin sadelik, dürüstlük, eşitlik, adalet, kanaat kapılarını kapamış, Suriye'ye sinen Bizans ve İran saray politikası ile ihtişamının esiri olmuştu.

YEZİD KİMDİR?

Kerbela Bir Destandır. (Muaviye, Yezid ve Kerbela)

Prof. Dr. Ali Yaman tarafından yazıldı.

Esasında Halife eşitler arasında birinci olmak ve ileri gelen kişilerden oluşan şuranın öğütlerine göre hareket etmek üzere kendisine eşit düzeydeki kişilerce seçiliyordu. Ne varki, Muaviye henüz sağken, çevresindekilere kendisinden sonra oğlu Yezid'e biat etmelerini sağladı. Böylece seçim(biat) geleneğini bir yana itti ve o zamana değin Araplara yabancı bir kavram olan babadan oğula geçen bir saltanat uygulamasını başlattı. Bu şekilde, Halife'nin seçimi ve liyakati gibi unsurlar geri plana itilmiş oluyor ve bu müessese bir tür saltanat kurumu haline dönüştürülüyordu ki, bu durumun sakıncaları Emevi soyu idarecileri ele alındığında açıkça görülmektedir.

Bilindiği üzere Hz. Ali 24 Ocak 661'de öldü ve daha önce Hz. Ali'nin halifeliğini tanımış -Şam ve Mısır dışında- bütün eyaletler Hz. Hasan'a biat ettiler. Muaviye bunu haber alınca 60 bin kişilik bir ordu ile Irak'a yürüdü. Hz. Hasan da 40 bin kişilik bir ordu ile yola çıktı. Ancak Hz. Hasan karşı tarafın askeri gücünden ve yandaşları arasındaki ayrılıklardan çekinerek, savaşı göze alamadı ve yapılan bir anlaşma sonucunda halifelikten çekildi. Anlaşmaya göre,

Hz. Ali yandaşlarına eziyet edilmemesi,
Camilerde Hz. Ali'nin kötülenmemesi,
Halifeliğin Muaviye'den sonra Hz. Hasan'a devri,
Hz. Ali soyundan gelenlere maddi katkıda bulunulması,

gibi konular hükme bağlanıyordu. Ancak sonraları askeri ve siyasi gücünü iyice sağlamlaştıran Muaviye "**Hasan'la olan ahdim ayağımın altındadır.**" demek suretiyle, anlaşma hükümlerini bir bir çiğnemiştir. Muaviye'nin Yezid'i yerine getirmesi, bazı sözde tarih erbabını gerçekten zor durumda bırakmış, bu durumu açıklarken çok dolambaçlı yollar benimsemeye itmiştir. Hiç şüpheniz olmasın bu yalancılar, eğer Muaviye Yezid'i atamamış olsaydı şöyle diyeceklerdi: "Eğer Muaviye yaşasaydı, Yezid'i halef tayin etmezdi. Yezid o ölünce zorla iktidara geldi.

Sünni tarihçilerden es-Suyutî'nin(Öl. 1505) de belirttiği gibi "Hilafetin, Muaviye'nin ölümü halinde, Hasan'a iade edilmesi" maddesi, el-İmame ve's Siyase'de de bulunmaktadır. Ayrıca İbni Haceri'l-Heytemi, bu maddeyi "Muaviye kendisinden sonra kimseyi yerine tayin etmeyecek; aksine bu iş (hilafet), ondan sonra müslümanların şurası ile tespit olunacaktır." şeklinde nakleder. Ancak sonuçta Muaviye daha sağlığında oğlu Yezid'i yerine geçirmiş ve Hz. Hasan'la yaptığı anlaşmanın bir kandırmacadan ibaret olduğu apaçık ortaya çıkmıştır. Bunun üzerine doğaldır ki, önce Hz. Hasan'ın ortadan kaldırılması gerekiyordu ve Muaviye'de öyle yaptı.

Kerbela Bir Destandır. (Muaviye, Yezid ve Kerbela)

Prof. Dr. Ali Yaman tarafından yazıldı.

Muaviye, Mervan b. Hakem'i Medine'ye bu iş için yolladı. Mervan çeşitli hilelerle Hz. Hasan'ın eşi Ca'de binti Eş'as'ın, Hz. Hasan'ı zehirlemesini sağladı ve böylece Muaviye oldukça rahatladı.

Böylece Muaviye, oğlu Yezid'i kendinden sonra Emevi hükümdarı yapma şeklindeki düşüncesini yürürlüğe koydu. Böyle bir durum, o zamana kadar Arapların ve müslümanların anlayışlarına uygun olmadığı gibi, Yezid de serbest hareketlerinden dolayı fasık sayılıyordu ve böyle bir kimsenin halifelğe adaylığını kabul etmek mümkün değildi. Yezid'in veliahtlığı bir hayli tepki görmesine karşın, Muaviye çeşitli girişimlerle Yezid'e biat sağlıyordu. Hatta Muaviye'nin kendisi bu amaçla kalkıp Mekka'ye ve Medine'ye geldi ve buraların halklarına, Yezid'in veliahtlığını öteki bütün eyalet ve şehirler de kabul etmiş gibi göstererek ve tehdit ederek onların da biatını sağladı. Sadece Hz. Hüseyin, İbn-i Zübeyr ve İbn-i Ömer biat etmediler.

Muaviye 18 Nisan 680'de Şam'da ölünce Yezid daha önce kendisine veliaht olarak biat edildiğinden babasının yerine saltanat tahtına geçti. Onun için önemli bir sorun olarak Hz. Hüseyin, İbn-i Zübeyr ve İbn-i Ömer'in biatleri meselesi vardı. Yezid, Medine Valisi olan amcası oğlu Velid'e bu üç kişinin biatlerinin bir an önce sağlanmasını isteyen bir mektup yazdı. Mektubunda özellikle Hz. Hüseyin'in biatının sağlanmasını istiyor, **“biate yanaşmazsa başını kestir bana gönder”** diyordu.

Bütün Hicaz, zor karşısında sinmişti ama bu makamın (halifeliğin) ilim, ahlak ve fazilet bakımından gerçek sahibinin Hz. Hüseyin olduğunu çok iyi biliyordu. Birçokları da Hz. Hüseyin'i, müslümanları bu makamın layıkı olmayan bu adamdan kendilerini kurtarmaya çağırıyordu. Hz. Hüseyin de İslam aleminin yaşadığı bu ızdıraplı dönemi yakından izlemekteydi. Çünkü kendinde, babası Hz. Ali, dedesi Hz. Muhammed'in bütün vasıflarını toplamış gibiydi. Fakat karşısında para, servet, şöhret ve hileye dayanmış Emeviler gibi bir düşman vardı.

HZ. HÜSEYİN'İN KATİLİ YEZİD

Kendisine saltanatı devreden babası Muaviye ölürken bile başucunda bulunma gereği duymayan, avlanmakla gönül eğleyen Yezid, gününü gecesini çalgı dinlemekle, köçek çengi oynatmakla, içip kendinden geçmekle sürdürmeyi adet etmiş bir kişiydi. Özellikle maymunlara ve köpeklerle çok düşküdü. Ebu Kubays adını verdiği bir maymunu vardı ki, ona alaca bulaca renkli ipek elbise giydirir, başına ipekten örülmüş bir külah koyar, dışı bir merkebe bindirir ve

atlarla yarışa sokardı. Kendisiyle şarap içenlere, “Kalkın ey topluluk, dinleyin şarkı söyleyenlerin seslerini; anlamlarla uğraşmayı, bilgilerle oyalanmayı bir yana atın da boyuna şarap içmeye bakın. Çalgı sesi, Ezan sesinden alıkoymada beni; küplerin içindeki yıllanmış şarabı hurilerle değiştirdim ben.”

Sıbt İbn'il-Cevzi'ye göre Yezid üç şeyi çok sevdi: Kadın, şiir ve müzik. N. Kemal de şu olayı nakleder: “Kadınlara karşı son derece düşküdü. Güzel bir kadın olduğunu duyduğu Irak'ın ileri gelenlerinden birinin karısı ile evlenebilmek için Muaviye'yi bir hayli sıkıştırmış, çeşitli hile ve düzenbazlıklara itmişti.”

İşte böyle bir kişi, müslümanların başına geçmiş, İslam'ın temsilcisi sözde halifesi olmuş ve Müminlerin Emiri diye anılmaya başlanmıştı. Bu duruma oldukça üzülen Hz. Hüseyin, Medine'de kendisine Yezid'e biat etmesini öğütleyen Mervan'a şu yanıtı veriyordu: “Başımız sağolsun; çünkü ümmet, Yezid gibi birinin hükmü altına girmekle büyük bir belaya uğradı.”

HZ. HÜSEYİN VE KERBELA OLAYI

Hız. Hüseyin Peygamberin torunu ve Hız. Ali ile Hız. Fatıma'nın ikinci çocuğu idi. O zamana kadar Araplar arasında pek rastlanmayan bu adı ona Hız. Muhammed vermiş idi. Bazı kaynaklarda Hüseyin doğduğu zaman Hız. Muhammed'in kulağına “ O cennet çocuklarının efendisi (Seyyid)dir.” diye seslendiği yazılıdır. Peygamber Hız. Hasan ile Hız. Hüseyin'i çok sevdi. *“Bunlar benim oğullarımdır, kızımın oğullarıdır; Allahım ben onları seviyorum, sen de onları sevenleri sev.”* dediği birçok kaynakta yazılıdır.

İmam Hüseyin'in çocukluğu Peygamberin derin sevgi ve şefkati içinde geçti. Ancak bu durum kısa sürdü. Daha 5 yaşındayken dedesini yani Hız. Muhammed'i; ve kısa bir süre sonra da annesi Hız. Fatıma'yı kaybetti. Bu durumun onu oldukça etkilediği muhakkaktır. Daha çocukken birgün İkinci halife Ömer minberde hutbe okurken Hız. Hüseyin'in Ömer'in yanına giderek “Babamın minberinden in ve babanın minberine git.” diye çıktığı da kaynaklarda yazılıdır.

Üçüncü halife Osman'a karşı gerçekleşen isyanda Hız. Ali onu ve abisi Hız. Hasan'ı halifenin

Kerbela Bir Destandır. (Muaviye, Yezid ve Kerbela)

Prof. Dr. Ali Yaman tarafından yazıldı.

---

evine göndererek eve kimseyi sokmamalarını emretti (656). İsyancılar buradan içeri giremediler, ancak başka bir evden geçerek Osman'ı öldürmeyi başardılar. Bunun üzerine Hz. Ali oğullarını sert bir şekilde azarladı. Hz. Hüseyin babasının halife olmasıyla birlikte Kûfe'ye gitti ve onunla bütün seferlere katıldı. Hz. Ali'nin şehadeti sonrasında abisi Hz. Hasan'a itaat etmeyi yeğledi. Çünkü babası ölürken ona abisine uymasını vasiyet etmişti. Ancak abisinin Muaviye'nin hileleriyle zehirletilerek şehid edilmesinden sonra yaşanan gelişmeler onun o zaman kadarki durumunu değiştirdi. Yezid'e biat etmemekteki kararlılığı onun bu yolda sonuna kadar gideceğini gösteriyordu.

Daha önce de söz ettiğimiz gibi, Muaviye ölmeden önce çeşitli hile ve tehditlerle halkı oğlu Yezid'e biat ettirmiş; Hz. Hüseyin ve bazı ileri gelenler biat etmemişlerdi. Yezid ilk iş olarak babasının yarım bıraktığı bu işi tamamlamak üzere, Velid'e yolladığı mektupta "her ne suretle olursa olsun Hz. Hüseyin, İbn-i Zübeyr ve İbn-i Ömer'in biatlerinin sağlanmasını, eğer bu mümkün olmazsa, boyunlarının vurulup, başlarının kendisine gönderilmesini" istiyordu. İktidar hırsının iştahlarını kabarttığı Emeviler'in yapamayacakları iş yoktu. Babası Muaviye'nin izinden giden Yezid, gerekirse Peygamberin sevgili torununun dahi başını kesmeye, Ehli Beyt'e zulüm etmeye kararlıydı.

Doğal olarak Hz. Hüseyin, Yezid'e biat etmedi ve Velid'in çabaları sonuç vermedi. 4 Mayıs 680 gecesi kardeşi Muhammed Hanefi'nin de tavsiyesiyle bütün aile fertleriyle birlikte Mekke'ye gitti. Ayrıca bu sırada Hz. Hüseyin'in Mekke'ye gittiğini öğrenen Kûfeliler de Hz. Hüseyin'e elçiler göndererek Kûfe'ye davet ederek kendisini halife olarak tanımaya hazır olduklarını bildirdiler. Bunun üzerine Hz. Hüseyin de amca oğlu Müslim b. Akıyl'i oradaki durumu yerinde görmek ve uygun bir zemin sağlamak üzere Kûfe'ye gönderdi. Önceleri Müslim Kûfe'deki çalışmalarında başarılı oldu ve Hz. Hüseyin de bunun üzerine Mekke'den Kûfe'ye doğru yola çıktı.. Hz. Hüseyin kendisini Kûfe'ye gitmekten alıkoymaya yönelik girişimlere "Rüyasında dedesi Hz. Muhammed'i gördüğünü ve başladığı iş ister lehine ister aleyhine olsun, dönmeyeceğini" söylüyordu.

Bu arada Müslim'in faaliyetleri Yezid tarafından haber alınınca, Kûfe Valiliğine zalim Ubeydullah getirildi ve Müslim yakalanarak idam edildi. Ubeydullah'ın Kûfe valiliğine atanması şüphesiz anlamlıydı. Çünkü o Muaviye'nin Irak Valisi Ziyad b. Ebih'in oğluydu. Zalimlikte babasından aşağı değildi. Ubeydullah'ın Kûfe Valiliğine atanmasıyla Hz. Hüseyin'i davet eden onbinler korku ve tehditle sindirildi.

Hz. Hüseyin, Mekke'den Kûfe'ye doğru yola çıktığında amca oğlu Müslim Yezid'in adamlarınca öldürülmüştü. Hz. Hüseyin kafilesiyle ilerlerken yolda, ünlü Arap Şair Ferezdak ile karşılaştı. Hz. Hüseyin ondan Kûfe'deki durumu sorunca, Ferezdak, "Halkın kalbi seninle, kılıçları ise Beni Ümeyye(Emeviler) iledir; kaza ise gökten iner ve Allah dilediğini işler." dedi. Hz. Hüseyin de

Kerbela Bir Destandır. (Muaviye, Yezid ve Kerbela)

Prof. Dr. Ali Yaman tarafından yazıldı.

“Doğru söyledin , Allahın dediği olur.” dedi ve yola devam edildi. Hz. Hüseyin Müslim’in Yezid’in adamlarınca acımasızca öldürüldüğünü yolda öğrendiğinde oldukça üzüldü. Kûfelilerin kallesliğı ve dönekliğı ortada olduğu, Müslim’e oynanan oyun herşeyi gösterdiği halde, hatta kendisi için başkoyduklarını söyleyenler dağılıp kaçtığı halde o, Mekke’den yola çıkan ailesi ve fedakar dostlarıyla , yola devam etmekten çekinmedi. Hatta ordunun geldiğini haber alınca yanındakilere zaman varken kendisinden gece ayrılabilirceklerini ifade ettiyse de, yanında bulunanlar “hayatlarını kurtarmak için onu terketmek alçaklığını yapmayacaklarını ifade ettiler. Hz. Hüseyin ya başarıya ulaşacak, müslümanları eşitlik, kardeşlik ve adalet ülküleri içinde yaşatacak, Yezid’in saltanatına son verecek yada bu yolda boyun eğmeden şehid olacaktı. İşte Hz. Hüseyin, bu asil duyguların esiri olarak adım adım Kerbela’ya, her neye malolursa olsun gidecekti.

Burada anlatlarıyla ele alacağımız bu olay, sadece islam tarihinin değil insanlık tarihinin de en kara ve acıklı sayfalarını oluşturur. Peygamberin cennetin efendileri olduklarını söylediği iki sevgili torunundan Hz. Hüseyin’in acımasızca şehid edildiği bu olayı Emevi yandaşı zavallıların açıklarken nasıl kılıktan kılığa büründüklerini ibret ve hayretle görüyoruz.

Hz. Hüseyin ve beraberindekiler Kerbela’ya geldiklerinde hem susuz bırakılmış, hem de binlerce kişilik ordu tarafından sarılmış durumdaydılar. İnsanlık değerlerinden yoksun Kûfe Valisi zalim Ubeydullah, Hz. Hüseyin’in geri dönmek, Yezid’le görüşmek veya İslam sınırlarından herhangi birine gitmek isteklerinden hiçbirini kabul etmedi. Esasen onun görevi Yezid’in emrini yerine getirmek yani Hz. Hüseyin’i şehid etmektir. Çünkü biliyordu ki, Hz. Hüseyin yaşadığı sürece efendisi Yezid’e rahat yoktu.

Şimdi sözde müslümanlardan oluşan koskoca bir ordu, kendi dinini kuran Hz. Muhammed’in her yönden üstün yaratılış ve niteliğine sahip torununa ve ve onun ailesine saldırıyor, öldürmeye çabalıyordu. Karşılarındaki bir avuç insan ise günlerdir susuzdu,.harareten insanların dudakları çatlamış, dilleri kurumuş, bağırları yanmıştı. Fakat karşılarındaki paralı askerlerde insaf yoktu, acıma bilmiyorlardı, kana susamışlardı, şan ve şöhretin esiriydiler. Meğer insanoğlu, servet, şöhret ve makam için sırasında ne kadar küçülüp, alçalabiliyordu.

Nihayet 10 Ekim 680 (Hicri 10 Muharrem 61) günü Hz. Hüseyin son hazırlıklarını yaptı ve Yezid’in ordusuna yaklaşarak onlara hitab etmek istedi. Ancak bu çok veciz konuşma gözleri dönmüş azgınlardan oluşan bu orduyu pek etkilemedi. Hz. Hüseyin’in bu sözlerinin edebi bakımdan da ayrı bir değeri vardır. Allah’a hamd ve sena, Hz. Muhammed’e, meleklerle ve nebilere salattan sonra şöyle diyordu:

“Peygamberimizin kızının oğlu, vasisinin oğlu, amcasının oğlu ben değil miyim? Şehidlerin efendisi Hamza babamın amcası değil midir; şehit Cafer Tayyar amcam değil midir? Tanrı elçisinin benim için ve kardeşim için, cennet halkı çocuklarının seyyidleridir ve sünnet ehlinin gözbebekleridir, sürurlarıdır, dediğini duymadınız mı?”

“İmdi benim soyumu araştırınız ve benim kim olduğumu görünüz. Sonra kendi vicdanlarınıza eğiliniz, onları ayıplayınız ve beni öldürmenin haram ve yasaklanmış olan kanımı dökmenin sizin için helal olup olmadığını düşününüz.!...” Bu konuşma bir başka kaynakta ise şöyle nakledilir: “ Hz. Hüseyin atını sürerek iki ordu arasında bir yerde durdu ve Yezid’in ordusuna hitaben: “Ey Kûfe halkı benim kim olduğumu ve sonra da vicdanınızın sesini dinleyiniz. Ben Peygamberin torunu değil miyim? Benim katlim size helal olur mu? Peygamberin hadisini ne çabuk unuttunuz. O, bizler için -Siz ehlibeytin seyyitlerisiniz- diye buyurmuştu. Bunu bilmiyor musunuz? Ben o büyük Peygamberin kızının oğlu, vasisi ve amcazadesi olan zatın oğlu değil miyim? Şayet bu hadisi unuttu iseniz, içinizde bunu size hatırlatacak kimseler vardır. Benden ne istiyorsunuz? Medine’de Resulullahın ravzai mübarekesinin yanında kendi halimde yaşarken beni orada bırakmadınız. Mekke’de itikafa çekilmeme mücadele etmediniz. Davetnameler göndererek, ricalar ederek, yalvararak beni buraya kadar çağırdınız. Ben sizin bu davetiniz üzerine buralara kadar geldim. Şimdi beni öldürmek istiyorsunuz. Bu akıbeti müstehak olabilmek için ben sizlere ne yaptım? İçinizden birisini mi öldürdüm? Yoksa birinizin malını mı gasbettim? Eğer beni istemiyorsanız bırakınız gideyim. Bu ne gaddarlık ve bu ne hilekarlıktır....”

H. Hüseyin’in bu hitabı sonrasındaki gelişmeleri Fuzuli şöyle nakleder: “Cemaat bir ağızdan yaptıklarını inkara kalkıştılar. Hazreti İmam, mektupları onların önüne koyup böylece inkara mecal bırakmadıktan sonra mektupları ateşte yaktırdı. O zaman Ömer b. Sa’d gelip:

- Ey Hüseyin! Dedi, bu hikayelerden bir sonuç çıkmaz. Ya Yezid’e biat edersin yahut da ölümü göze alırsın.!...

Bu sözleri söyledikten sonra eline bir ok alıp:

- Ey Kûfe halkı, şahit olun ve Ubeydullah b. Ziyad huzurunda da şahitlik edin ki, Hz. Hüseyin’le savaşa tutuşan ilk defa ben oldum.

Kerbela Bir Destandır. (Muaviye, Yezid ve Kerbela)

Prof. Dr. Ali Yaman tarafından yazıldı.

Bunları söyleyerek o oku Hz. Hüseyin'e doğru fırlattı. Hz. Hüseyin sakalını eline alarak:

- Ey kavim Allahın gazabı yahudilere "Aziz Allahın oğludur!" dedikleri zaman son şiddetini bulmuştu. Ve yine Tanrı'nın kahrı, Hıristiyan kavmine "Mesih, Allahın oğludur" dedikleri zaman, indi. Allahın gazabı bugün de size Al-i Resule (Ehli Beyt'e) kasedtiğiniz için erişmektedir. Bedeninizdeki her kıl, demirine su verilmiş bir hançer olsa "Allah sabırlıları sever..." emrinden dışarı çıkmam. Ve her biriniz ayrı ayrı bana kasetmek için kin tutan askerlerden olsanız, "Allah sabırlıları sever!" buyruğunu bırakmam. Rivayet ederler ki, Yezid'in askerleri İbni Sa'd'ın gayretini gördüğünde ona uyup Hz. Hüseyin'i öyle bir ok yağmuruna tuttular ki atılan oklardan güneş görünmez oldu. Hz. Hüseyin bu hücum karşısında süvarilerine dönüp yanındakilere şunları söyledi:

- Ey vefakâr arkadaşlar ve benim için canlarını ortaya koyan insanlar! Kavgaya kendinizi hazırlayın ki, kanların döküleceği zamandır. "

Çok dengesiz bir şekilde başlayan savaşta Hz. Hüseyin'in 23 süvari ve 40 piyadeden oluşan askerleri öğle üzeri olduğunda iyice azalmış durumdaydı. Hz. Hüseyin de bu az sayıda susuz ve bitkin insanla yaya olarak savaşıyordu. Sonunda Şimr'in emriyle her yandan hücum edilerek Hz. Hüseyin şehid edildi. Peygamberin torunu Hz. Hüseyin'in vücudunda otuzüç ok, otuz dört kılıç ve kargı yarası vardı (10 Muharrem 61-10 Ekim 680). Hz. Hüseyin'in şehadetini Kastamonulu Şazi eserinde şöyle dile getiriyor:

Yüzü üstüne bıraktı Seyidi

Kesti başını hemandem o lain

Kanı yere çün döküldü ol zaman

Zelzele düştü yere-ü darügir

Kerbela Bir Destandır. (Muaviye, Yezid ve Kerbela)

Prof. Dr. Ali Yaman tarafından yazıldı.

Gulgula kıldı melayik ağladı

Yer gök oldu karagû ol zaman

Çaldı pıçağı işit kim neyledi

Hem şehit oldu Hüseyin-ü pâk din

Düştü kavga aleme oldu figan

Göge değin çıktı feryad-ü nefir

Ay güneş nurunu ol dem bağladı

Yaradılmış cümlesi kıldı figan

Bir başka Maktel yazarı Kâzım Paşa'nın ise ünlü beyiti şöyledir:

Düştü Hüseyin atından Sahrayı Kerbelâ'ya

Cibril var haber ver Sultanı Enbiyaya

Hız. Hüseyin'in şehadeti ardından kadınlar feryada başladılar. Aczî'nin ifadesiyle:

Bir taraftan ahü feryadü figan-ı Ehli Beyt

Bir taraftan nara vü cuş ü huruş-ı eşkiya

Sonra çadırlar ve kadınlar yağma edildi, hasta ve yatakta olan İmam Zeynel Abidin Ali de öldürölmek istendi. Bu kanlı savaşın bitiminde İmam Zeynel Abidin yatak ve yorganlara sarılarak saklanmıştı. Hz. Hüseyin'in şehid edilmesi sonrasında çadıra koşan Şimr "Hüseyin'in bir oğlu daha olacak o nerede?" diye aramaya başladı. Çadırın her tarafını arayıp çocuğu buldu. Fakat bu esnada çadırda bulunan kadınlar Şimr'e hücum ederek Zeynel Abidin'i bu caninin elinden kurtardılar. Bu çirkin şavaşın en küçük kurbanı ise daha altı aylık bir bebek olan Hz. Hüseyin'in oğlu Ali Asgar'dı. Hz. Hüseyin'in yanındakilerden şehid olanlar yetmiş iki kişi idi. Yezid ordusunun komutanı, bu şehitlerin başlarını Vali Ubeydullah'a gönderdi. Hz. Hüseyin'in kızları, kızkardeşleri ve çocuklar da Kûfe'ye Ubeydullah'ın huzuruna getirildiler. Ubeydullah'ın Peygamberin soyuna karşı davranışı çok çirkin ve kaba idi; kendilerine hakaretler ve tehditler savurdu, hatta İmam Zeynel Abidin'i öldürmek dahi istedi. Ubeydullah bundan sonra İmam Zeynel Abidin'in ellerini bağlatıp, Kerbela'da öldürölenlerin kesilmiş başlarını, çoluk çocuğu Şam'a Halife Yezid'in yanına yolladı. Şam'a vardıklarında onları götüren Züheyr, Halife Yezid'in yanına girip başarıyı(!) müjdelemiş ve Kerbela savaşının ayrıntılarını anlatmıştı.

Hz. Hüseyin'in ailesini getiren kafile Yezid'in sarayına getirilmişti. Kısa süre sonra ehlibeyt kadınlarını Yezid'in huzuruna çıkardılar. Kadınlar İmam Hüseyin'in kesik başını Yezid'in önünde görünce feryad ve figan etmeye başladılar. Kadınlarla birlikte zincirli bir şekilde İmam Zeynel Abidin de Yezid'in huzuruna getirilmişti. Manzaranın dehşetinden Yezid'in yanında bulunanlar bile dehşete kapılmışlar ve bunu açıkça belirtmişlerdi. Yezid Hz. Hüseyin'i ortadan kaldırdıktan sonra artık rahatlamış sayılırdı. Şimdi Ehli beyte yalandan da olsa saygılı davranabilirdi. Derhal Zeynel Abidin'in zincirlerini çözdürdü. Yezid'in kadınları da Ehli beyt kadınlarını teselli etmeye çalışıyorlardı. Artık Yezid yaptığı kötölükleri ve cinayetleri unutturabilmek için Ehli Beyt'e iyi davranıyor, sarayda onlarla konuşuyor, her isteklerinin yerine getirileceğini belirtiyordu. Daha sonra Numan bin Beşir komutasındaki bir muhafız kıtası eşliğinde onları Medine'ye kadar götürdü. Yezid, Zeynel Abidin'i uğurlarken şu yalanı bile uydurabiliyordu: "Allah, İbni Mercame'ye lanet eylesin. Vallahi ben olsaydım babanın her isteğini yerine getirirdim. Lakin kaderi İlahi böyleymiş ne yapalım!..."

Ne Allah'tan korkuları vardı, ne de Peygamberden çekinmeleri vardı, ne de utanma biliyorlardı. Şu da muhakkak ki, yeryüzünde Yezid gibi ahlak yönünden düşük insana az rastlanabilir. Onun bu işleri yapan eli Ubeydullah ise kötölük ve ahlaksızlıkta, zalimlikte efendisi ile yarış halindeydi.

Şunu da bilmek lazımdır ki, Kerbela’da hak yolunda kendisinin yüz katı bir orduya karşı duran Hz. Hüseyin’in bu kahramanlığına da rastlamak imkânsızdır. Sonuç olarak Kerbela Olayı yüzyıllara damgasını vurmuş hüzünlü bir destandır. Öyle ki yabancı araştırmacı Gibbon “Yıllar sonra bile insanlar nerede olurlarsa olsunlar Hüseyin’in bu trajik ölümü en soğukkanlı okuyucuyu bile üzecektir...” demektedir.

İmam Hüseyin’in ve yanındakilerin Kerbela’da böyle feci şekilde katledilmeleri ve Peygamber sülalesinin akla gelmedik şekilde ihanete cüretleri halkı o kadar etkiledi ki, adeta Emevi saltanatı kökünden sarsıldı. Olay İran ve Hicaz’a duyulunca halkta Emevilere karşı büyük bir kin ve ayaklanma istekleri başladı. Bu durum karşısında da Yezid’in paralı kulları büsbütün kudurdu. Zulüm yolunda hiç çekinmez oldular.

KUTSAL ŞEHİRLERİ YIKAN YEZİD

Medine halkı fasık ve günahkar olarak gördüğü Yezid ve iktidarına karşı ayaklanarak, valiyi şehir dışına atmış yerine Abdullah’ı valiliğe getirmişlerdi. Yezid bu durumu haber alınca Akabe oğlu Müslim adlı zalimi onikibin askerle hemen Medine’ye gönderdi ve şu talimatı verdi: “Şehir halkına üç gün süre ver. İsyandan vazgeçmezlerse, onlarla savaş. Zafer kazanıldıktan sonra da bütün şehri yağma et.” İslam’ın bu kutsal şehrinde sözde halife Yezid’in arzuları doğrultusunda İmam Zuhri’nin bildirdiğine göre on binden fazla insan öldürüldü. Evlere saldıran askerler, ellerine geçirdikleri malları almakla yetinmediler, masum bini aşkın kadına da tecavüz etmekten de kaçınmadılar. Tarihçi H. M. Balyuzi bunu şu şekilde anlatıyor: “...Medine düştüğü zaman Hz. Muhammed’in geride kalan dostlarından seksen kişi ve yediyüz hafız öldü. Peygamberin şehri yağmacılara teslim edildi; yapılan barbarlık ve tecavüz inanılır gibi değildi. Peygamberin mescidi dahi kurtarılamadı. Etrafı ahır alanı oldu. Medine sınırları içinde daha pek çok insan kılıçtan geçirildi, kalanı da şehri terketti. Ölümünden yakasını kurtaranlar Yezide yalnız halife olduğu için değil aynı zamanda onların efendisi ve amiri olarak itaat etmek zorunda bırakıldılar. Karşı çıkanlar ise kızgın demirle dağlanırlardı...” Oysa ki Hz. Muhammed, “Medine halkını, zulmetmek suretiyle korkutanlar, Allah’ı korkutmuş gibidir. Allah’ın, meleklerin ve bütün halkın laneti onların üzerindedir.” demişti. İbn-i Kesir’in yazdığına göre, alimlerin büyük bölümü bu hadise istinaden “Yezid’e lanet etmeyi” uygun görmüşlerdir. 26 Ağustos 683’te gerçekleşen bu Medine’ye Yezid’in saldırması olayı, Hurre Savaşı olarak bilinir.

Medine’yi kanlı bir şekilde susturan Yezid Ordusu daha sonra Mekke’ye yöneldi. Tepeler üzerine yerleştirilen mancınıklarla şehir taş yağmuruna tutuldu. Kuşatma iki ay kadar sürdü ve Kâbe’ye de mancınıkla taş atıldığı gibi, şehirde yer yer yangınlar çıktı. Bu kuşatma Yezid’n

öldüğü haberinin Mekke'ye ulaşmasına kadar sürdü. Böylece Yezid, Kâbe'ye saldırma şerefini (!) de elde etmiş oldu. Yezid 11 Kasım 683'te kötü bir nam bırakarak öldü. Kendisi hükümdarlığını , devlet işleri ve adaletli bir idareden çok, şaraba, müziğe, eğlenceye ve kendisine rakip olarak gördüğü insanları, Peygamberin ailesi de olsa, katletmeye hasretmişti.

SONUÇ

Yezid'in, Hz. Hüseyin'e, Hz. Ali soyuna ve yandaşlarına yaptıkları, Mekke ve Medine'ye saldırması İslam tarihinin en kara sayfalarını oluşturur. Yezid, hilafetin haksız varisi, Hz. Hüseyin'in katledilmesinin ve mukaddes şehirlerin kirletilmesinin baş sorumlusu olarak müslümanların hafızasında kötü bir isim bırakmıştır. Emevi zalimleri Hakkı tanımamışlar, azgınlaşmışlar ve Peygamber'in Ehli Beytine olmadık şeyler yapmışlardır. Bütün bunlar sonrasında Emevi saltanatı kökünden sarsıldı ve yıkıldı. İslam alemi yüzyıllardır Peygamber torunlarına yapılan bu zulmü unutmadı. Nihayet bir gün Muhtar isimli bir kahraman arkadaşları ile birlikte ayaklandı. Kûfe şehrindeki Ömer bin Sa'd ile Kerbela Olayı'na katılanlardan 210 kişi kılıçtan geçirildi. Bu karışıklıklar sırasında kaçmaya çalışan Hz. Hüseyin'in katili Şimr de yakalandı ve katledildi. 750 yılında Emevi Hanedanı'nı deviren Abbasiler, onlardan öyle bir öd aldılar ki, ölülerinin kemiklerini bile mezarlarından çıkarıp yaktılar.

İslam tarihinde Muharrem ayı içerisinde gerçekleşen bu facia her yıl canlandırılır. Ehli Beyt için ağıtlar, mersiyeler söylenir, matem tutulur. Kerbela'da Hz. Hüseyin ve Abbas adına birer cami yapılmıştır. Hz. Ali'nin türbesi ise Necef'tedir. İmam Hüseyin Camisinde, Ali Ekber, Ali Asgar ile birlikte Kerbela'da şehid düşen 72 kişinin mezarı vardır. Hz. Ali'nin türbesinin bulunduğu yere Meşhed-i Ali denir. Meşhed bir şehidin şehid olduğu yer demektir. Minareleri ve kubbe şeklindeki tavanları altın yaldızlı bakırla kaplıdır. Meşhed-i Ali'nin çok görkemli ve göz kamaştırıcı bir görünümü vardır. Meşhed-i Hüseyin ise ormanlarla çevrilmiş, minareler ve kubbe altın yaldızlı bakırla kaplı büyük ve güzel bir abidedir.

KARBELA

Kerbela İmam Hüseyin'in şehadetinden bu yana İslam Dünyasında özellikle Anadolu Alevileri için büyük bir kudsiyete sahip olmuştur. İran ve Türk Edebiyatlarında Maktel-i Hüseyin adı altında bir edebi türe de yol açan bu facia yüzyıllardır hafızalardan silinmemiştir.

Kerbela Şehri, Bağdat'tan 80 km. Ve Fırat'ın 25 km. Batısında bulunmaktadır. Hem Şah İsmail hem Kanuni, Necef'le birlikte Kerbela'yı ziyaret etmişler ve İmam Hüseyin'in türbesine karşı çok saygı ve bağlılık göstermişlerdi.

KERBELA'DA HZ. HÜSEYİN'İN MAKAMI

Hz. Hüseyin'in Kerbela'daki makamı 108x82,5 m büyüklüğünde bir avlu içinde bulunur. Bu avlunun çevresini livanlar ve hücreler kuşatır. Duvarları boydan boya Kur'an sureleri, mavi zemin üzerine beyaz yazı ile yazılmış olan bir pervaz süsler. Yıldızlı dehlizden geçilerek varılan üçgen şekilli orta kısım, üzeri kemerler ile örtülü bir koridor (bugün cami) ile kuşatılmıştır ki, ziyaretçiler burada makamı tavaf ederler. En ortada yaklaşık 2m yüksekliğinde, 4m genişliğinde ve çevresi gümüş maşrabi eserler ile çevrili İmam Hüseyin'in sandukası, bunun ayak ucunda beraber bulunan oğlu muharebe arkadaşı Ali Ekber'e ait daha küçük bir sanduka vardır.

Türbenin kible tarafındaki yüzünde gayet zengin işlemeli süslemeler vardır. Giriş kapısının iki tarafında iki minare bulunur. Üçüncü bir minare de doğu kenarındaki binalar önünde yükselir. Güneyde takriben 16m geride, avluyu kuşatan binaların cephesine rastlanır. Bu tarafta avluya bitişik, oldukça büyük bir medrese bulunur. Bunun yaklaşık 26 metrekare şekilli bir avlusu olduğu gibi hususi bir camisi de vardır. Bu türbenin yaklaşık 600m kuzeydoğusunda Hz. Hüseyin'in üvey kardeşi Abbas'ın türbesi vardır. Şehirden batıya doğru giden yol üzerinde Hz. Hüseyin'in çadırlı karargahı bulunur. Burada yapılmış olan bina çadır şeklini andırdığı gibi, kapısının iki tarafında deve semerlerine benzetilerek yapılmış olan taşlar vardır.

Bir başka kaynakta ise İmam Hüseyin'in Türbesi şöyle anlatılıyor. Altın kaplı muhteşem kubbesi, adeta yine altın kaplı güzel minarelerini kaplayan İmam Ali'nin makamını andırır. Minareler altın kaplı tuğlalarla ve diğer kısımlar kâşi taşlarla süslenmiştir. Bu türbede -Bağdat'taki Musa Kazım Türbesi'nde olduğu gibi ve ondan fazla- altınlar, gümüşler, aynalar, türlü işlemler, süsler çok bol ve cömertce harcanmıştır. Okul, medrese, mescid, sebil, dergah gibi birbirine bitişik dört köşeli geniş bir alan üzerinde yükselen türbe gerçekten göz kamaştırıcıdır. Hele duvarları, köşeleri kaplayan aynalar, gümüşten veya renkli billurdan dökülmüş yazılar, kabartma altın yıldızlı pek ince dallar, budaklar, çeşit çeşit güller ve hep göze, gönüle dokunan HÜSEYN-İ ŞEHİD VE HÜSEYN-İ MAZLUM yazıları, yakıcı mersiyeler ve sonra billur avizeler, şamdanlar, geceleri bunlardan dökülen altın ışıkların akisler yapan görünümü görülmeye değerdir. Gerçekten de Hz. Hüseyin'in makamı Hz. Hüseyin'in şanına layıktır.

Halk arasında Hz. Hüseyin'in türbesi çevresinde gömülenlerin cennete gidecekleri inancı yaygındır. Bu nedenle birçok yaşlı ve sakat ziyaretçi, hayatlarının son günlerini yaşamak üzere bu türbe civarına gelirler veya ölümler buraya nakledilerek, türbe civarına defnedilirler.

Her yıl Muharrem ayında Kerbela ziyaretçi akınına uğrar. Feryatlar, ahlar, dualar yalnız türbenin kubbelerini değil, gök kubbeyi de çınlatır. Kerbela faciasının yıldönümleri burada yaşamı tümüyle etkileyen en önemli olaydır.

Bu bölüm Mehmet Yaman Dede'nin Alevilik'te Cem ve Alevilik adlı eserlerinden hazırlanmıştır.

MATEM VE MUHARREM ORUCU

Aleviler yüzyıllardır, Hz. İmam Hüseyin'in Kerbela'da şehid edilmesinin anısına, Muharrem ayının 1-12 günleri arasında matem orucu tutarlar. Bu oruç, Kur'an'da ve Peygamberimizin hadislerinde de yer almaktadır. Matem (yas) orucuna Kurban Bayramı'ndan 20 gün sonra niyet edilir.

Bu ayda düğün, eğlence yapılmaz, hayvan kesilmez, su içilmez, gönül kırılmaz. Halk cemevinde toplanarak Kerbela Olayını anlatan Saadete Ermişlerin Bahçesi, Gülzarı Haseneyn ve Kumru gibi kitapları okurlar.

ORUCA NİYET ETMEK

Bism-i Şah...Allah Allah... Er Hak-Muhammed-Ali aşkına, İmam Hüseyin Efendimizin susuzluk orucu niyetine Kerbela'da şehid olanların temiz ruhlarına, Fatıma Anamızın şefaatine, Oniki İmamlar aşkına oruç tutmaya niyet eyledim. Ulu Dergah kabul eylesin...

AŞURE LOKMASI İÇİN DUA

Bism-i Şah...Allah Allah...

Barekallah. Şehidler Şahı İmam Hüseyin Efendimizin ve Kerbela şehidlerinin yüce ruhlarının şad olması için barekallah. Cümle erenlerin ruhu için barekallah. Yurdumuzun, Ulusumuzun, Cumhuriyetimizin esenlikte olması için barekallah. Ordularımızın güçlü olması için barekallah. Ahirete göçenlerimiz ve bugün yaşayanlarımız için barekallah. Gökten hayırlı rahmet, yerden hayırlı bereket vermesi için barekallah. Muhammed Mustafa, Aliyyel Mürteza, İmam Hasan, İmam Hüseyin, Kerbela Şehidleri ve Hünkâr Hacı Bektaş Veli hakkı için el-Fatiha ve salevat. Gerçeğe hü...

AŞURE YENDİKTEN SONRA OKUNACAK DUA

Bism-i Şah ...Allah Allah...

Allah, Muhammed, Ali, Oniki İmam Efendilerimizin ruhu revanları, şâd ve handan ola. Münkir ve münafıklar mat ola, müminler şâd ola. Lokmalarımız dertlere deva ola.

Matem-i Hasan ve Hüseyin ola. Cümlemize haklı hayırlı kısmetler verilmesi için ...

Nur-u Nebi, Kerem-i Ali, Pirimiz Hünkâr Hacı Bektaş Veli demine hü.

EDEBİYATIMIZDA KERBELA OLAYI VE HZ. HÜSEYİN

Hız. Hüseyin'in ve ailesinin Kerbela'da uğradığı faciayı edebi alanda en acıklı tasvir eden Alevilerin Yedi Ulu Ozanı'ndan biri olan FUZULİ olmuştur. Onun bu şiirlerinden bazıları şöyledir:

Kerbela teşnelerin yad kılub eşk döken
Ateş-i ruz-ı cezadan elem-ü gam çekmez
Şüheda halin anub derd ile yanub yakılan
Elem-i şu'le-i niran-ı cehennem çekmez

....

Ehl-i Beytin sena-vü-mersiyesi
Ahsen-ü-afdal-i fezayildür
Kim ki bir beyt ol hususda diyer
Ol dahi Ehl-i Beyt-e dahildür

....

Bir başka şairin beyti de şöyle:

Cihanın sahibinden bir içim su kıskanılmış aah!..
Fırat ağlar, Murat ağlar, zemin-ü asuman ağlar
Ayak bastı ol melun kalbi gahı sırrı Kur'an'a
Aliyyü Fatıma, Peygamber-i ahir zaman ağlar

Can Hatayi'nin Cemlerde de sık sık söylenen Hız. Hüseyin ve Kerbela'ya ilişkin bir mersiyesi:

Bugün matem günü geldi
Ah Hüseyin Şah Hüseyin
Senin derdin bağırim deldi
Ah Hüseyin Şah Hüseyin

İllallah Şah, illallah şah...
İllallah, illallah Şahım eyvallah
Kerbela'nın önü yazı
Yüreğimden çıkmaz sızı

Kerbela Bir Destandır. (Muaviye, Yezid ve Kerbela)

Prof. Dr. Ali Yaman tarafından yazıldı.

Yezitler mi kırdı sizi
Ah Hüseyin Şah Hüseyin
İllallah Şah, illallah şah...
İllallah, illallah Şahım eyvallah

Bizimle gelenler gelsin
Serini meydana koysun
Hüseyin'le şehid olsun
Ah Hüseyin Şah Hüseyin

İllallah Şah, illallah şah...
İllallah, illallah Şahım eyvallah
Kerbela'nın yazıları
Şehid düştü gazileri

Fatmana'nın kuzuları
Ah Hüseyin Şah Hüseyin
İllallah Şah, illallah şah...
İllallah, illallah Şahım eyvallah

Kerbela'nın önü düzdür
Geceler bana gündüzdür
Şah Kerbela'da yalnızdır
Ah Hüseyin Şah Hüseyin

İllallah Şah, illallah şah...
İllallah, illallah Şahım eyvallah
Hür şehit atından düştü
Kafirler başına üştü

Müminlere matem düştü
Ah Hüseyin Şah Hüseyin

Kerbela Bir Destandır. (Muaviye, Yezid ve Kerbela)

Prof. Dr. Ali Yaman tarafından yazıldı.

İllallah Şah, illallah şah...
İllallah, illallah Şahım eyvallah

İşte geldi bahar yazlar
Yazı yazlar, güzü güzler
Fatmana yolların gözler
Ah Hüseyin Şah Hüseyin

İllallah Şah, illallah şah...
İllallah, illallah Şahım eyvallah
Kerbela'nın önü çağlı
Benim ciğerciğim dağlı

Hazret-i Ali'nin oğlu
Ah Hüseyin Şah Hüseyin
İllallah Şah, illallah şah...
İllallah, illallah Şahım eyvallah

Atan Ali, anan Fatma
Dert üstüne dertler katma
Didarından mahrum etme
Ah Hüseyin Şah Hüseyin

İllallah Şah, illallah şah...
İllallah, illallah Şahım eyvallah
Fatmana zülfünü çözer
Ağlayı ağlayı gezer

Müminlerin bağrın ezer
Ah Hüseyin Şah Hüseyin
İllallah Şah, illallah şah...
İllallah, illallah Şahım eyvallah

Kerbela Bir Destandır. (Muaviye, Yezid ve Kerbela)

Prof. Dr. Ali Yaman tarafından yazıldı.

Gazel oldu bahçe bağlar
Dumanlıdır yüce dağlar
CAN HATAYİ yanar ağlar
Ah Hüseyin Şah Hüseyin

Esirî de Kerbela Olayını şöyle tasvir ediyor:

Deli gönül çok açılıp şad olma
Kerbela'da Şah Hüseyin'e baksana
Nefsine uyup da kahkaha gülme
Ehl-i Beyt yastadır gama baksana

Yezit kasteylemedi vermedi suyu
Orada tutuldu Kasım'ın toyu
Sâkine ağlıyor nemurat deyü
Fâtıma'nın kinasına baksana

Ümmügülsüm, Zeynep hep yasta âlem
Alemdar Abbas'ın kolları kalem
Takdir-i ezelde böyleydi ilam
Fırat suyu kan ağlıyor baksana

Ümmügülsüm, Zeynep çekerler te'sif
Kerbela çölleri İmam'a nasib
Siması peygamber, cemali Yusuf
Al'Ekber'in Leylasına baksana

Çok cefaya mâlik Zeyneb-i Sâni
Müseyb Gazi ala onlardan hayfı
Hür Şehid de Kerbela'nın kurbanı
Haymegâh'ın ateşine baksana

Kerbela Bir Destandır. (Muaviye, Yezid ve Kerbela)

Prof. Dr. Ali Yaman tarafından yazıldı.

ESİRİ gûş eyle bu dünya cefa
Bunca kahramanlar sürmedi sefa
Ağalar ağası ey Necef Şaha
Harabada Sâkine'ye baksana

Büyük Ozan Pir Sultan Abdal'a ait mersiyeler de şöyle:

Türbesin üstünü nakış eylediler
Aşık olan canı şaz eylediler
Seni dört köşeye baş eylediler
Gel dinim imanım İmam Hüseyin

Akan sular gibi akasım gelmez
Şehrine girersem çıkasım gelmez
Yezid'in yüzüne bakasım gelmez
Gel dinim imanım İmam Hüseyi

Senin abdalların yanar yakılır
Katarımız Oniki İmama katılır
Bunda Yezitlere lanet okunur
Gel dinim imanım İmam Hüseyin

İmam Hüseyin'in yolları bağlı
Aşık olanların ciğeri dağlı
Hazreti Ali'nin sevgili oğlu
Gel dinim imanım İmam Hüseyin

Senin aşıkların semain tutar
Kadir gecelerişem'alar yanar
Mezhebim İmam Cafer'e uyar
Gel dinim imanım İmam Hüseyin

Kerbela Bir Destandır. (Muaviye, Yezid ve Kerbela)

Prof. Dr. Ali Yaman tarafından yazıldı.

---

* * * * *

Dedesi Hüseyin'i verdi hocaya
Elif be demeden çıktı heceye
Günde bir kafir kırardı geceye
Su içmeyip şehid olan Hüseyin

Hüseyin'in de yapıldır odası
Daim Haktan gelir onun gıdası
Dal boyunca nazar kılmış dedesi
Su içmeyip şehid olan Hüseyin

Hüseyin'i de götürdüler asmaya
Yezidler ulaştı başın kesmeye
Ali oğlu değil ki mürvet basmaya
Su içmeyip şehid olan Hüseyin

Pir Sultan Abdalim ellerim bağlı
Yezidin elinden ciğerim dağlı
Muhammed torunu Ali'nin oğlu
Su içmeyip şehid olan Hüseyin

Şah Hatayi ise Hz. Hüseyin'e şöyle sesleniyor:

Evvel baştan Muhammede salevat
Kalk gönül gidelim Hüseyne doğru
Ecel gelmiş pervaneler dönmeye
Kalk gönül gidelim Hüseyne doğru

Hasan'la Hüseyin, Ali'nin oğlu
Şehidler yoluna giderler doğru
İmam Zeynel, İmam Hüseyin oğlu

Kerbela Bir Destandır. (Muaviye, Yezid ve Kerbela)

Prof. Dr. Ali Yaman tarafından yazıldı.

Kalk gönül gidelim Hüseyne doğru

Muhammed Bakır'ın aldık keremin
Caferi Sadık'ın sürelim demin
Musa Kâzım alsın gönlümüz gamın
Kalk gönül gidelim Hüseyne doğru

İmam Rıza'dan ola inayet
Taki'den, Naki'den ere hidayet
Hasan-ül Askeri Şah-ı Velayet
Kalk gönül gidelim Hüseyne doğru

ŞAH HATAYİ'm der beri gel aman
Müminin kalbinden çıkmasın iman
Ahiri zamanda Mehdi-i Zaman
Kalk gönül gidelim Hüseyne doğru

SEÇİLMİŞ KAYNAKÇA

Aczi, Remzi : **Yeni Gülzar-ı Haseneyn Vaka-i Kerbela**, İstanbul, 1955.

Ahmet Cevdet Paşa : **Kısas-ı Enbiya ve Tevarih-i Hülefa**, c. 1.

Arnold, T. W. : "Halife", **İSLAM ANSİKLOPEDİSİ**, c. V/I, s.150.

Ateş, Ahmed : "Hüseyin" md., **İSLAM ANSİKLOPEDİSİ**, c. V/I, s. 636.

Kerbela Bir Destandır. (Muaviye, Yezid ve Kerbela)

Prof. Dr. Ali Yaman tarafından yazıldı.

Balyuzi, H. M. : **H. Muhammed ve İslam Devri**, İstanbul, 1996.

Brockelmann, Carl : **İslam Ulusları ve Devletleri Tarihi**, Ankara, 1992.

Buhl, Fr. : "Sıffin", **İSLAM ANSİKLOPEDİSİ**, c. X, s. 553.

Çağatay, Neşet : "Ziyad b. Ebih", **İSLAM ANSİKLOPEDİSİ** c. XIII, s. 617.

Fığlalı, Ethem Ruhi : **Türkiyede Alevilik Bektaşilik**, İstanbul, 1990.

Fuzuli : **Saadete Ermişlerin Bahçesi**, İstanbul Maarif Kitaphanesi.

Gölpınarlı, Abdülbaki : **İslam Tarihi**, İstanbul, 1975.

Gölpınarlı, Abdülbaki: **Tarih Boyunca İslam Mezhepleri ve Şiilik**, İstanbul, 1979.

Gölpınarlı, Abdülbaki: **Oniki İmam**, İstanbul, 1979.

Huart, Cl. : "Ali", **İSLAM ANSİKLOPEDİSİ**, c. I, s. 307.

Huart, Cl. : "Eşter" md., **İSLAM ANSİKLOPEDİSİ**

Karahan, Abdülkadir : **Fuzuli (Muhiti, Hayatı ve Şahsiyeti)**, İstanbul, 1996.

Kerbela Bir Destandır. (Muaviye, Yezid ve Kerbela)

Prof. Dr. Ali Yaman tarafından yazıldı.

Karahan, Abdülkadir : **Anadolu Türk Edebiyatında Maktel-i Hüseyinler**, İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi mezuniyet Travayı, 1939.

Katip Çelebi : **Mizanü'l-Hak Fi İhtiyari'l-Ahak**, Ankara, MEB Yayınları,

Kennedy, H. : **The Prophet and the Age of Caliphates**, London, 1986.

Lammens, H. : "Muaviye", **İSLAM ANSİKLOPEDİSİ** c. VIII, s. 438.

Lammens, H. : "Büsr", **İSLAM ANSİKLOPEDİSİ**, c. II, s. 841.

Mevdudi : **Hilafet ve Saltanat**, İstanbul, 1972.

Noyan, Bedri : **Bektaşilik-Alevilik Nedir?**, Ankara, 1985.

Özgürel, Nihad : **İslamın Belası Yezid**, İzmir, Moripek matbaası, 1958.

Reckendorf, H. : "Ammar" md., **İSLAM ANSİKLOPEDİSİ** c. I.

Sertoğlu, Murat : **Kerbela**, İstanbul, İtimat Kitabevi, 1983.

Üner, Ragıp : "Kerbelâ Vak'asına Dair", **HAYAT TARİH MECMUASI**, sayı: 9, Eylül 1974, ss. 74-78.

Kerbela Bir Destandır. (Muaviye, Yezid ve Kerbela)

Prof. Dr. Ali Yaman tarafından yazıldı.

Vida, G. Levi Della : “Osman”, **İSLAM ANSİKLOPEDİSİ**, c. IX, s. 427-431.

Vida, G. Levi Della : “Emeviler”, **İSLAM ANSİKLOPEDİSİ**, c. IV, s. 242.

Wellhausen, J. : **İslamiyetin İlk Devrinde Dini-Siyasi Muhalefet Partileri**, Ankara, 1989.

Weir, T.H. : “Diyet”, md., **İSLAM ANSİKLOPEDİSİ** c. III, s. 626.

YAMAN, Ali : “*Muaviye Oğlu Yezid’e Dair I*”, **CEM**, sayı: 40, Eylül 1994, ss. 42-44. (Bu makalenin devamı için bk. **CEM**, sayı: 41, ss. 42-44;
CEM, sayı: 42, ss. 46-48.)

Yaman, Mehmet: “Kerbela ve Sonrası”, **CEM**, sayı: 50, Temmuz 1995, ss. 20-22.

Yaman, Mehmet : **Alevilik, İnanç-Edeb-Erkân**, İstanbul, 1993.

Yıldız, Hakkı Dursun : “Yezid b. Muaviye” md., **İSLAM ANSİKLOPEDİSİ** c. XIII, s. 413.